

УДК 332.3:[338.246.87:669]

**ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ:
ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Волков В.П., д.т.н., професор, завідувач кафедри менеджменту організацій і логістики, проректор з науково-педагогічної роботи, Запорізький національний університет, м.Запоріжжя

Горошкова Л.А., д.е.н., доцент, доцент кафедри менеджмента організацій і логістики, Запорізький національний університет, м.Запоріжжя

Volkov V., Goroshkova L. Domestic experience of state support of metallurgical area: experience and prospects.

In work the domestic experience of support of metallurgy is analyzed and the opportunities of effective interaction of branch and state are determined. On the basis of the carried out analysis in work the offered directions of interaction and support of black metallurgy on the part of the state. Is proved, that with the purpose of increase of a level of economic safety of metallurgical branch it is important to use available opportunities for preparation of the Ukrainian black metallurgy for varied conditions of a competition. For such preparation the dialogue of government and metallurgical companies in the decision of questions of interaction of metallurgy with branches power complex, transport, branch of mechanical engineering and construction is important. On this basis it is possible to adjust interaction in metallurgy, to normalize current by functioning of the enterprises and decision of reproduced problems in an iron and steel industry. Is established, that the strategy of development of black metallurgy can not be reduced to the program under to build of capacities under perspective meanings(importance) of demand. In conditions globalization of world economy, complication of needs of the consumers, it is necessary to prepare for rivalry on a home market on the part of the metallurgical companies of other countries. The success in this rivalry will be determined dependent between itself by the technological and organizational factors of competitiveness of domestic black metallurgy. Is shown, that a key strategic task for an iron and steel industry becomes orientation not so much on the future offer of resources and demand for production of area, how many on perspective conditions of struggle and for these resources, and for the consumers, which have this demand. The realization of these conceptual bases will ensure constant economic development of Ukraine at the expense of increase of a production efficiency, increase of competitiveness of production in the external market, positively will have an effect on activity of areas, which consume metallurgical production on a home market, will ensure proof economic increase an internal product, will increase volumes of receipts in the budget of the country and currency receipts, which as a whole will assist increase of a level of economic safety of the country.

Волков В.П., Горошкова Л.А. Вітчизняний досвід державної підтримки металургійної галузі: досвід та перспективи.

В роботі проаналізований вітчизняний досвід підтримки металургії та визначені можливості ефективної взаємодії галузі та держави. На основі проведеного аналізу у роботі запропоновані напрями взаємодії та підтримки чорної металургії з боку держави. Доведено, що з метою підвищення рівня економічної безпеки металургійної галузі важливо використати наявні можливості для підготовки української чорної металургії до мінливих умов конкуренції. Для такої підготовки важливий діалог уряду і металургійних компаній у розв'язанні питань взаємодії металургії з галузями ПЕК, транспорту, галузями машинобудування і будівництва. На цій основі доцільно налагодити внутрішньогалузеву взаємодію в металургії, нормалізувати поточне функціонування підприємств і розв'язання відтворювальних проблем у металургійній промисловості. Встановлено, що стратегія розвитку чорної металургії не може зводитися до програми налаштування виробничих потужностей під перспективні значення попиту. В умовах глобалізації світової економіки, ускладнення потреб споживачів, необхідно готуватися до суперництва на внутрішньому ринку з боку металургійних компаній інших країн. Успіх у цьому суперництві буде визначатися взаємозалежними між собою технологічними й організаційними факторами конкурентоспроможності вітчизняної чорної металургії. Показано, що ключовою стратегічною задачею для металургійної промисловості стає орієнтація не стільки на майбутні пропозицію ресурсів і попит на продукцію галузі, скільки на перспективні умови боротьби і за ці ресурси, і за споживачів, що мають цей попит. Реалізація цих концептуальних засад забезпечить сталий економічний розвиток України за рахунок зростання

ефективності виробництва, підвищення конкурентоспроможності продукції на зовнішньому ринку, позитивно позначиться на діяльності галузей, що споживають металопродукцію на внутрішньому ринку, забезпечить стійке економічне зростання ВВП, збільшить обсяги надходжень до бюджету країни та валютні надходження, що в цілому буде сприяти підвищенню рівня економічної безпеки країни.

Волков В.П., Горошкова Л.А. Отечественный опыт государственной поддержки металлургической области: опыт и перспективы.

В работе проанализирован отечественный опыт поддержки металлургии и определены возможности эффективного взаимодействия отрасли и государства. На основе проведенного анализа в работе предложены направления взаимодействия и поддержки черной металлургии со стороны государства. Доказано, что с целью повышения уровня экономической безопасности металлургической отрасли важно использовать имеющиеся возможности для подготовки украинской черной металлургии к изменяющимся условиям конкуренции. Для такой подготовки важен диалог правительства и металлургических компаний в решении вопросов взаимодействия металлургии с отраслями ТЭК, транспорта, отрасли машиностроения и строительства. На этой основе целесообразно наладить внутриотраслевое взаимодействие в металлургии, нормализовать текущее функционирование предприятий и решения воспроизведенных проблем в металлургической промышленности. Установлено, что стратегия развития черной металлургии не может сводиться к программе подстраивания производственных мощностей под перспективные значения спроса. В условиях глобализации мировой экономики, осложнения потребностей потребителей, необходимо готовиться к соперничеству на внутреннем рынке со стороны металлургических компаний других стран. Успех в этом соперничестве будет определяться взаимозависимыми между собою технологическими и организационными факторами конкурентоспособности отечественной черной металлургии. Показано, что ключевой стратегической задачей для металлургической промышленности становится ориентация не столько на будущие предложения ресурсов и спрос на продукцию области, сколько на перспективные условия борьбы и за эти ресурсы, и за потребителей, которые имеют этот спрос. Реализация этих концептуальных основ обеспечит постоянное экономическое развитие Украины за счет возрастания эффективности производства, повышение конкурентоспособности продукции на внешнем рынке, положительно скажется на деятельности областей, которые потребляют металлургическую продукцию на внутреннем рынке, обеспечит стойкое экономическое возрастание ВВП, увеличит объемы поступлений в бюджет страны и валютные поступления, которые в целом будет оказывать содействие повышению уровня экономической безопасности страны.

Постановка проблеми. Металургійна галузь є однією з базових у економіці багатьох країн світу і вносить суттєвий вклад у формування макроекономічних показників. Це і зумовлює постійну увагу до проблем розвитку галузі. З урахуванням стратегічного значення металургійної галузі для національного господарства, основними нормативними актами, що регулюють її діяльність, є такі: «Державна програма розвитку і реформування гірничо-металургійного комплексу на період до 2011 року»; Концепція «Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2017 року»; «Галузева програма енергоефективності та енергозбереження на період до 2017 року»; «Науково-технічна програма використання антрациту та вугілля для вдування пиловугільного палива у домені печі на період до 2014 року. В контексті енергетичної безпеки держави, проблеми чорної металургії розглядаються у Президентській Програмі економічних реформ на 2010 - 2014 р.р. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» та Енергетичній стратегії України на період до 2030 року.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Розв'язанням проблем та перспектив розвитку чорної металургії займаються вітчизняні науковці, серед яких Амоша О., Аптекарь С., Білопольський М., Бень Т., Венгер В., Волошин В., Загорська Т., Макогон Ю., Мезенцев К., Молдован О., Осіпов В., Точілін В., та інші [1-4]. Результати власних досліджень узагальнені у роботах [5, 6].

Виокремлення невирішених проблем, яким присвячена стаття. Вітчизняні урядові структури реагують на зміни в економічній ситуації із запізненням. Так, термін дії «Державної програми розвитку і реформування гірничо-металургійного комплексу на період до 2011 року» закінчився, а нова Програма розвитку до 2020 року – знаходиться на стадії затвердження. Основною метою Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (№3715-VI від 8.09.2011 р.) є забезпечення інноваційної моделі розвитку економіки шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках науково-технічного оновлення виробництва, підвищення

конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках. Але серед стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності на 2011 – 2021 роки гірничо-металургійний комплекс відсутній. Таким чином, існує необхідність пошуку можливостей оптимізації механізмів функціонування металургійної галузі, у тому числі за умови активізації участі держави у цих процесах.

Мега статті. Основним завданням роботи є аналіз вітчизняного досвіду підтримки металургії та визначення можливості ефективної взаємодії галузі та держави в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як показали результати проведених нами досліджень [11, 12], в економічній політиці багатьох держав наявне співіснування різних підходів до чорної металургії. З одного боку, виникнення інформаційної економіки самим безпосереднім чином позначається на характері економічної політики розвинених країн Заходу. Вони прагнуть вивести традиційне промислове виробництво (виробництво сталі, традиційне машинобудування) за межі своїх країн, зосереджуючи у своїй країні виробництво і розподіл інформації у всіх її видах (наукова, технологічна, економічна, соціальна і т.д.). З іншого боку, уряди цих країн йдуть на величезні фінансові втрати, щоб зберегти національну металургію.

Проаналізуємо вітчизняний досвід підтримки металургійної галузі. Тенденції розвитку чорної металургії у 1999 – 2002 роках, на наш погляд, є проявом впливу фіскальної політики держави (рис. 1).

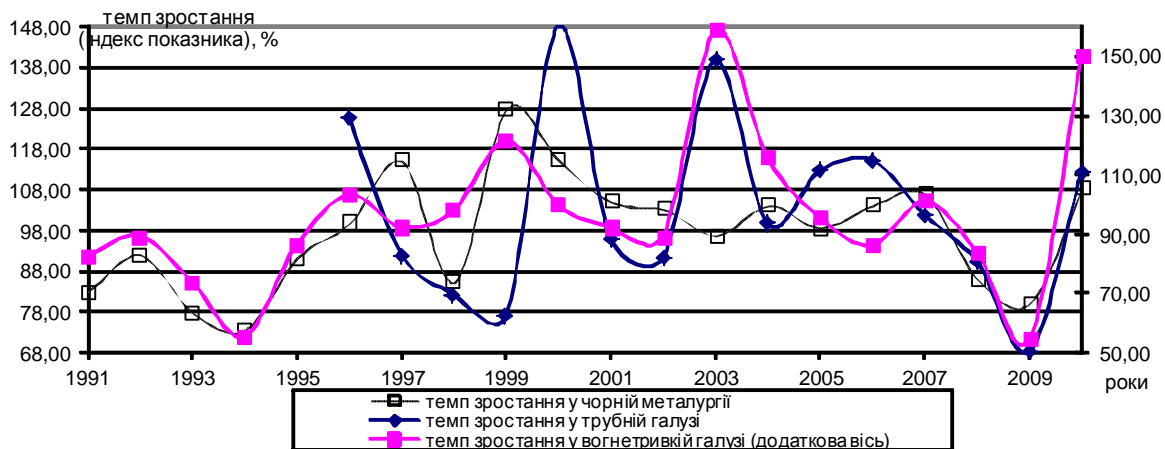

Рис. 1. Темпи зростання чорної металургії, трубної та вогнетривкої галузей у 1991 – 2010 роках

У складній ситуації на внутрішньому та зовнішньому ринках, що склалася у 1998 році (різкий спад), на державному рівні здійснювався пошук ефективних заходів з метою подолання наслідків фінансової кризи для гірничо-металургійного комплексу країни. Тому, саме у той момент була прийнята постанова Верховної Ради України від 06.10.98 р. №166 «Про заходи щодо подолання кризового стану в гірничо-металургійному комплексі України» і прийнятий Закон України «Про проведення економічного експерименту на підприємствах гірничо-металургійного комплексу України», метою якого було створення економічних умов для підвищення конкурентоспроможності української металопродукції, розширення експортного потенціалу, стабілізація і поліпшення фінансового становища металургійних підприємств. Положення Закону передбачали списання нарахованих пені і штрафів за невчасну сплату платежів до бюджету; зниження ставки податку з 30% до 9%; зменшення в 2 рази відрахувань в Державний інноваційний фонд; дозвіл використовувати підприємством 70% коштів від збору за забруднення навколишнього середовища і т.ін. В умовах експерименту отримали можливість працювати 14 з 22 підприємств, що входили до складу ВГО «Металургпром».

За весь період дії економічного експерименту підприємства отримали податкові пільги на суму 1879,7 млн. грн., з яких більш 80% спрямовано на поповнення власних оборотних коштів, більш 11% - на технічне переозброєння, а також на проведення природоохоронних заходів.

У бюджет було перераховано 2873,7 млн. грн. Істотно покращилася дисципліна розрахунків за спожиті ресурси. Частка розрахунків коштами зросла з 5,7% до 95,5%. Була практично ліквідована

заборгованість по заробітній платі. Стабілізувався рівень виробництва. В умовах дії експерименту збільшилося виробництво: агломерату на 16%; чавуну на 15%; сталі на 23%; прокату на 27%; феросплавів на 41%. В результаті зниження податкового тиску, поряд із зростанням натуральних показників, зріс чистий дохід (виторг) від реалізації продукції металургійних підприємств більш ніж на 56%, феросплавних - більше 90%. Зростання виробництва і виторгу від реалізації досягнуті в основному завдяки головній умові експерименту - пільговому оподаткуванню прибутку. Власні оборотні кошти підприємств ВГО «Металургпром» на 01.10.01 склали 880,95 млн. грн. на відміну від їхнього негативного значення за станом на 01.07.99 р. (- 2700,69 млн. грн.). Однак, на 01.01.02 р. наявність власних оборотних коштів становила вже 67,4 млн. грн. Тенденція зниження ефективності господарської діяльності підприємств у 2001 р. намітилася ще в IV кварталі 2000 р., коли відбулося зростання цін на сировину і паливно-енергетичні ресурси, і, одночасно з'явилися перші ознаки погіршення кон'юнктури зовнішнього ринку - знизилась ціна на металопрокат і обсяги його споживання на світовому ринку.

Крім того, стан підприємств погіршився за рахунок того, що ставка податку на прибуток із січня 2001 р. зросла з 9 до 15% і, одночасно, відбулося чергове зростання цін і тарифів у лютому 2001 року на паливно-енергетичні ресурси, транспортування природного газу і залізничні перевезення.

Аналізуючи підсумки експерименту, слід зазначити, що за період його дії підприємства змогли збільшити обсяги виробництва і збуту продукції, погасити збитки і борги минулих років, направити кошти на модернізацію і технічне переобладнання основних фондів. Разом з тим, необхідно відзначити, що експеримент не вирішив, та й не міг вирішити усі проблеми, що накопичились на підприємствах за досить тривалий час.

Крім того, впродовж усього періоду експерименту Україні неодноразово висувалися звинувачення в державній підтримці чорної металургії, на підставі яких будувалися антидемпінгові розслідування.

В цілому позитивні підсумки експерименту, доводять його ефективність як методу подолання кризового стану базової галузі економіки. Більш того, вплив експерименту не обмежився лише однією галуззю промисловості, а мав системний характер. Таким чином, за рахунок інструментів державного регулювання можна суттєво вплинути на перебіг справ у галузі у межах малого циклу, у т.ч. зменшити негативні наслідки на внутрішньому та зовнішньому ринку. Так сталося у чорній металургії – після 2000 року, спад відбувався, але період спаду змінився та інтенсивність кризових явищ – знизилась, криза у 2001 році була не настільки вражаючою і спад виробництва суттєво проявився тільки у 2003 році. Завдяки експерименту вдалось пом'якшити дію кризових явищ в і у вогнетривкій галузі та відтермінувати кризу до 2002 року.

Виходячи з наведених міркувань, на наш погляд доцільним буде запропонувати наступні напрями щодо взаємодії та підтримки чорної металургії з боку держави.

1. Стратегічні пріоритети для розвитку вітчизняної промисловості.

Підвищення внутрішнього попиту на сталь - це потенційний фактор зростання і зміцнення вітчизняної чорної металургії. Основними секторами, що використовують продукцію металургійної галузі, є будівництво, виробництво метизів, труб, машинобудівної продукції та металоконструкцій, залізничний транспорт. Серед потенційних можливостей може бути оновлення парку рухомого складу на залізничному транспорті, поживлення у сфері сільськогосподарського машинобудування, реконструкція нафто- та газопроводів і т.д.

Стимулом до того, щоб ці ресурси інвестувалися в Україні, у модернізацію металургійного виробництва, могла б стати чітка визначеність розвитку галузей вітчизняної економіки, що споживають його продукцію. Однак поки і перспективи цих галузей, і ступінь їхньої орієнтації на внутрішні постачання металу залишаються значною мірою неоднозначними.

Для підтримки вітчизняного споживача потрібна відповідна програма, яка б, крім захисних заходів проти імпортової продукції, створювала б стимули для іноземних інвестицій, заохочувала використання вітчизняних комплектуючих на складальних виробництвах, забезпечувала гарантії повернення вкладень і т.ін.

Задача формування вітчизняного ринку металопродукції має стратегічне значення не тільки для металургії, але і для всієї промисловості. Вона може бути вирішена тільки скоординованими зусиллями уряду, підприємств металургійної та інших галузей.

Вітчизняні металурги об'єктивно зацікавлені в розробці державою якісних середньострокових і довгострокових програм економічного розвитку країни. Якщо ці програми будуть містити чіткий перелік пріоритетів розвитку і план фінансових потоків, опишуть механізми реалізації, визначать кількісні і якісні орієнтири щодо розвитку основних секторів економіки, вітчизняні виробники

отримають реальні пріоритети сталого розвитку. Це дозволить підприємствам розробляти якісні довгострокові плани власного розвитку, що різко підвищить ефективність їх інвестиційної діяльності. Без такого роду сигналів з боку держави важко розраховувати на високі темпи зростання виробництва в переробних галузях і сфері послуг. Якщо ж цей процес буде активно функціонувати, вітчизняна чорна металургія отримає реальні можливості для розвитку і модернізації. Особливо могутній імпульс у цьому випадку одержить виробництво якісної металопродукції з високою часткою доданої вартості.

2. Державна інвестиційна політика.

Найважливіші переваги України в чорній металургії повинні бути трансформовані в переваги в сфері машинобудування, що є одним з основних споживачів продукції металургів. Однак для радикального відновлення машинобудування потрібні довгострокові інвестиції на 10-15 років при процентній ставці, що щадить. Досвід різних країн свідчить про те, що такого роду довгострокові проекти мало привабливі для приватного капіталу. У таких умовах значне інвестиційне навантаження лягає на державу.

Мова не йде про те, щоб усі витратні і довгострокові інвестиційні проекти фінансувалися тільки за рахунок бюджету. Разом з тим, виділення державою пріоритетних напрямів інвестиційної політики в сфері промисловості повинне доповнюватись заходами для підвищення привабливості цих напрямів і для приватних інвестицій. Співробітництво держави і бізнесу може реалізовуватись в межах державних програм розвитку відповідних галузей.

Фактором розвитку інвестиційного машинобудування здатна служити методологія проходження підтримуваних державою інвестиційних проектів, однією з умов якого може стати максимальне використання вітчизняного устаткування. Переможець буде розміщати замовлення на російських машинобудівних підприємствах, що буде сприяти скороченню практики використання промисловцями західних товарних кредитів і зниженню залежності національної промисловості від західного устаткування і технологій.

3. Регулювання зовнішньоекономічних зв'язків.

Серед заходів державного регулювання доцільною є активізація підтримки експортерів. Створення більш сприятливих умов для експорту продукції металургії (особливо для експорту продукції з високою часткою доданої вартості) повинне стати одним із пріоритетів зовнішньоекономічної політики. Таким чином, держава повинна приймати активну участь в укладанні нових домовленостей на міжнародному ринку.

Зовнішньоторговельний баланс України характеризується високою часткою сировинного експорту, що іноді призводить до дефіциту сировини в Україні. Крім того, масштабний вивіз дешевої сировини, по суті, є чинником, що фактично підтримує рентабельність іноземних виробників кінцевої продукції. При цьому ті ж самі виробники найчастіше ініціюють антидемпінгові процеси проти вітчизняних конкурентів, перешкоджаючи їхньому виходу на ринки найбільш платоспроможних країн. Таким чином відбувається фактичне субсидювання Україною своїх конкурентів, причому потрібне субсидювання (дефіцит і зростання цін усередині країни, здешевлення за кордоном, відсутність на міжнародних ринках ніш для української готової продукції).

Таким чином, ще одним пріоритетом зовнішньоторговельної політики повинна стати відмова від заохочення вивозу сировини. Альтернативним джерелом доходів є зростання експорту готової продукції.

Поряд з експортною підтримкою від держави вимагаються зусилля щодо боротьби з демпінгом і прямим субсидюванням імпорту металопродукції інших країн. В умовах поширення протекціонізму на світовому ринку, Україна також повинна захищати свій ринок, тому що в іншому випадку конкурентні позиції національних виробників будуть порушеними, а плани реструктуризації і модернізації галузі опиняться під великим сумнівом.

4. Політика в сфері природних монополій.

Конкурентоспроможність продукції чорної металургії суттєво залежить від вартості продукції та послуг галузей-монополістів: електроенергетики, газової промисловості та транспорту. Їх частка у середній вартості одиниці продукції чорної металургії сягає до 35 – 40%. В ситуації, коли вітчизняна металургія залишається більш енерго- та ресурсоємною в порівнянні із закордонними виробниками, подальше випереджувальне зростання цін та тарифів природних монополій призведе до реальної загрози економічній безпеці галузі.

У зв'язку з цим сприяння з боку держави придбанню енергогенеруючих корпорацій або участь у корпоративних правах на них можна розглядати як захід щодо стримування зростання витрат.

Що одне питання, яке потребує державного втручання – це тарифна політика природних монополій. В разі, якщо вона не враховує інтереси галузей реального сектора економіки – це є свідченням того, що розвиток внутрішнього ринку не належить до пріоритетів державної економічної політики.

Особливо важливими для металургів є залізничні тарифи. Сьогодні українська металургія конкурує з країнами, підприємства яких знаходяться в морських портах; у результаті цього підприємства вітчизняної металургійної галузі програють 20-30 дол. на тоні сталі. У цій ситуації доцільним є державне сприяння стримуванню зростання тарифів на перевезення. Важливо відзначити, що експорт чорних металів - це не просто вивіз сировини, це - торгівля товаром з високою часткою готовності до кінцевого споживання; товаром, що, на відміну від руди та коксу є результатом складного технологічного процесу, що включає як мінімум три стадії інтенсивного переділу. Крім того, виправданими можна вважати зусилля з боку держави щодо підтримки залізничного транспорту та збільшення парку власного залізничного парку підприємств металургійної галузі.

5. Співробітництво в реструктуризації галузі.

Відставання технологічного рівня вітчизняної металургійної галузі від металургії розвинених країн (США, Японія, ЄС) та високий рівень зношеності основних фондів (до 70%) свідчить про необхідність державного сприяння та співробітництва держави і підприємств галузі в проведенні її реструктуризації. Помітний ефект із погляду довгострокового розвитку вітчизняної металургії може дати технологічна реструктуризація галузі. Для того, щоб здійснити усі заходи щодо реконструкції у чорній металургії доцільною є державна допомога, аналогічна заходам, що впроваджувались у 1999 – 2002 роках в межах податкового експерименту.

Крім того, держава і національні виробники металу повинні виробити погоджену програму дій щодо приведення балансу потужностей у відповідність з потребами ринку (з обліком усіх соціальних і екологічних аспектів).

6. Співробітництво в соціальній сфері.

Через недостатність ресурсів державного бюджету металургійні підприємства могли б і надалі нести частину соціального навантаження у своїх регіонах. Але для цього потрібні податкові новації, що стимулюють зростання соціально-орієнтованої діяльності металургійних компаній. Якщо уряд вважає недоцільним відповідним чином заохочувати соціальну роль підприємств, то воно зобов'язане прийняти на себе витрати по утриманню соціальної сфери.

7. Співробітництво в екологічній сфері.

У випадку активізації розвитку вітчизняної економіки, проблема екологічної безпеки металургійного виробництва особливо загостриться. Для того, щоб попередити можливі ускладнення, держава повинна розробити механізми і ринкові інструменти, що перетворять інвестиції «в екологію» в обов'язковий елемент функціонування усіх металургійних підприємств.

Цього можна досягти, з одного боку, за рахунок стимулювання впровадження ресурсозберігаючих і природоохоронних технологій шляхом розробки і використання прогресивних технологічних нормативів викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище. З іншого боку, доцільно скасувати мито на імпортоване технологічне устаткування для металургії, що не виробляється в Україні, а також розробити механізм надання податкових і інших пільг в разі впровадження технологій, що забезпечують істотне поліпшення екологічної ситуації.

Серед заходів, що є доцільними до впровадження - цільове використання всього обсягу платежів за природокористування на заходи щодо зниження екологічно шкідливих викидів металургійних виробництв.

Висновки з проведеного дослідження. З метою підвищення рівня економічної безпеки металургійної галузі важливо використати наявні можливості для підготовки української чорної металургії до мінливих умов конкуренції. Для такої підготовки важливий діалог уряду і металургійних компаній у розв'язанні питань взаємодії металургії з галузями ПЕК, транспорту, галузями машинобудування і будівництва (формуєчими попит на металопродукцію). На цій основі можливо налагодити внутрішньогалузеву взаємодію в металургії, нормалізувати поточне функціонування підприємств і розв'язання відтворювальних проблем у металургійній промисловості. Розробка державою програми економічного розвитку України дозволить представити галузеву структуру вітчизняної економіки в майбутньому, обсяги внутрішнього попиту на сталь і зміни в його структурі.

Разом з тим, стратегія розвитку чорної металургії не може зводитися до програми налаштування виробничих потужностей під перспективні значення попиту. В умовах глобалізації

світової економіки, ускладнення потреб споживачів, необхідно готуватися до суперництва на внутрішньому ринку з боку металургійних компаній інших країн. Успіх у цьому суперництві буде визначатися взаємозалежними між собою технологічними й організаційними факторами конкурентоспроможності вітчизняної чорної металургії. Ключовою стратегічною задачею для металургійної промисловості стає орієнтація не стільки на майбутні пропозицію ресурсів і попит на продукцію галузі, скільки на перспективні умови боротьби і за ці ресурси, і за споживачів, що мають цей попит. Реалізація цих концептуальних засад забезпечить сталий економічний розвиток України за рахунок зростання ефективності виробництва, підвищення конкурентоспроможності продукції на зовнішньому ринку, позитивно позначиться на діяльності галузей, що споживають металопродукцію на внутрішньому ринку, забезпечить стійке економічне зростання ВВП, збільшить обсяги надходжень до бюджету країни та валютні надходження, що в цілому буде сприяти підвищенню рівня економічної безпеки країни.

Список використаних джерел

1. Аптекар С.С., Амоша А.И. Экономические проблемы черной металлургии Украины: [монографія] / Аптекар С.С., Амоша А.И. – Донецк: ДонГУЭТ, 2005. – 383 с.
2. Стратегія інноваційного розвитку підприємств металургійної промисловості: монографія : монографія / М.Г.Білопольський, Н.М.Щепкіна, О.І.Лисаченко, І.В.Філіпішин; Донбас. держ. технол. Ун-т. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2010. – 164 с.
3. Волошин В. Вертикально інтегровані структури в чорній металургії України: проблеми й перспективи розвитку / В.Волошин, А.Ягмурджи // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=39188&print=Y
3. Макогон Ю. Горно-металлургический комплекс Украины: мифы и реальность / Ю.Макогон // Зеркало недели. - 2008. - № 34. – С.3.
4. Осипов В. Світові процеси глобалізації та перспективи розвитку гірничо-металургійного комплексу України / В.Осипов, В.Точілін, В.Венгер В., О.Єрмакова // Конкуренція. – 2008. – №6. – С.124–129.
5. Горошкова Л.А. Механізми підвищення економічної безпеки чорної металургії: [монографія] / Л.А. Горошкова. – Запоріжжя: ЗНУ, 2012. – 418 с.
6. Волков В. П. Інвестиційно-інтеграційні технології соціально-економічного розвитку регіону : [монографія] / Волков В. П., Горошкова Л. А., Панкова М. О.; за ред. В. П. Волкова. – Запоріжжя: ЗНУ, 2011. – 290 с.

Bibliography:

1. Aptekar S.S., Amosha A.I. (2005), «Economic problems of the steel industry in Ukraine», [monografiya], Aptekar S.S., Amosha A.I., Donetsk: DonGUET, pp. 383
2. M.H.Bilopolskyu, N.M.Schepkina, O.I.Lysachenko, I.V.Filipishyn, (2010), «The strategy of innovative development of the metallurgical industry», monograph, Donbass. state. techn. Univ., Donetsk: East Publishing House, pp. 164
3. V. Voloshyn, «Vertically integrated structure of the steel industry in Ukraine: Problems and Prospects of Development», V.Voloshyn, A.Yahmurdzhy, [electronic resource], available at: http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=39188&print=Y
4. Makogon Yu. (2008), «Mining and Metallurgical Complex of Ukraine: myths and reality», Yu.Makogon, Mirror weeks, No. 34. pp.3.
5. V. Osipov, (2008), «Global processes of globalization and prospects of the mining and metallurgical complex of Ukraine», V.Osypov, V.Tochilin, V.Venher V. O.Yermakova, Competition, No. pp. 124-129.
6. Horoshkova L.A., (2012), «Mechanisms for enhancing economic security steel industry», [monograph], L.A. Horoshkova, Brussels, News, pp. 418
7. Volkov V.P., (2011), «Investment and technology integration of social and economic development of the region», [monograph], Volkov V.P., Horoshkova L.A., Pankov M.O., eds. V. Volkov, Brussels, News, pp. 290

Ключові слова: сталий розвиток, економічна безпека, чорна металургія, державне регулювання

Ключевые слова: устойчивое развитие, экономическая безопасность, черная металлургия, государственное регулирование

Keywords: sustainable development, economical safety, black metallurgy, state regulation